

NÉHÁNY SOR SOMLYÓ GYÖRGY TANULMÁNYÁHOZ

Ez a nagyobb lélegzetű dolgozat Quasimodo Nobel-díjjal való kitüntetése után íródott. A latin műveltségű Somlyó György, aki Francia- és Olaszországban is élt, kivételes affinitással „lát bele” költőtársa életművébe, és – bár nem minden frappáns elmélkedés nélkül a díjat odaítélő bizottság „ingázó ítéleteivel” szemben – biztos kézzel helyezi el őt korunk (kora) nagyjai közé.

Költő ír költőről, méghozzá a kihívó kor sorskérdéseire adandó válaszok ügyében rokon lelkűről.

Költő érteti (és magyarázza) meg, hogy miként lehet, hogy ugyanaz a szerző, aki pályája javában az anyagi törénésektől elfordult, „hermetikus” műveivel tűnt ki, egyszer csak tényszerű, elkötelezett: egyenesen „pártos” versekben fogalmazza újra önmagát és az – addig elmellőzött – világot. És neki elhisszük! Olyan empátiával, hittel és szenvedéllyel mutatja fel megannyi érvét, hogy elcsitítja bennünk az utókor emberének kételkedését: mesterséges bolygók? Ugyan: már több van belőlük, mint a természetesből!... És van űrszemét, és van világháló, globálisod, kettétört ország. És volt, de ők nem tudták: Molotov-Ribbentropp paktum, és Gulág és Katyn!...

Mindez természetesen nem változtat a „korunk barbársága” elleni, cselekvő humanizmus értéken és mindenkori időszerűségén. (Legfeljebb talán nem Marx-módra „változtatjuk meg a világot”...)

Izgalmas a (Képes) fordítást méltató / bíráló fejezet. Somlyó rendkívül termékeny, nagyszerű fordító volt; e munkásságát számos ország ismerte el díjakkal, színmű átültetései mindmáig jelen vannak színpadjainkon. Meggyőző érvekkel támasztja alá, hogy miért kellett volna megtartani az eredeti vers jelentést hordó és zenével teljes ritmikáját és rímeit az erre, a franciánál sokkal alkalmasabb magyar fordításban. Csak sajnálhatjuk, hogy nem alkotott maga néhány pozitív példát (ám ez a kötet megjelenésének alkalmakor érthető).

Az esszé nagy értékeként kell kiemelnünk a sok Quasimodo idézetet, amelyek – vallomásként – gazdagítják az e tájon már két évtizede familiáris költő ismeretét. (Ne feledjük: ugyanebben az évben, 1961-ben írta – Moszkvából jövet – a füredi fácskához címzett versét, amelyben a korban merész megbecsüléssel állt ki „e büszke föld sokat szenvedett népe” mellett!)

A méltató csak örvendhet, hogy az évfordulón egy ilyen mélyen értő, nagy ívű tanulmányt, igazi Quasimodo-prezentációt ajálhat az Olvasó figyelmébe, azt kívánva, hogy minél több gondolata találjon benne rezonanciára.

